

DANUTA SOSNOWSKA

200-lecie narodzin Tarasa Szewczenki uczczono wartościową inicjatywą wydawniczą. Towarzystwo Naukowe im. Tarasa Szewczenki w Ameryce we współpracy z Instytutem Źródłoznawstwa oraz Instytutem Krytyki po raz pierwszy opublikowało faksymile pierwodruku *Hajdamaków* z 1841 roku. Wyposażono je w obszerny komentarz krytyczny pióra Georga Grabowicza (355 stron) oraz historię pierwszego wydania utworu napisaną przez Ołesia Fedoruka. Już edytorska strona dzieła budzi podziw – trzy starannie opracowane tomiki umieszczone w sztywnej, płóciennej obwolucie, a do jej stylizacji wykorzystano ilustracje z epoki oraz zdjęcia stosownych dokumentów (zapisy cenzury, dedykacje poczynione przez poetę etc.). Materialna postać książki nie przysłania jej poznawczej wagi. George Grabowicz w przedmowie do krytycznej części napisał, iż dla niego samego podjęta praca była niespodzianką. *Hajdamaków* długo nie doceniał i choć zajmował się Szewczenką (ukrainoznawcy znają jego zasługi), nie przypuszczał, iż na tym utworze skupi kiedyś tak wiele uwagi. Wraz z zagłębianiem się w jego jakże skomplikowaną materię, docenił rolę tekstu w zrozumieniu Szewczenki, a także kulturową wagę *Hajdamaków* wynikłą z ich burzliwej recepcji. Istotną zasługą Grabowicza jest ukazanie dynamizmu krytyki towarzyszącej poematowi, tak w porządku czasowym (perspektywa wieku XIX i XX), jak i w konfrontacjach „geopolitycznych” (rosyjska, polska i ukraińska recepcja). Komparatystyczna perspektywa wiele wnosi do wiedzy o nas i o innych. Bo narodowe dzieło ukraińskiej kultury, jakim są *Hajdamacy*, to zarazem dzieło „sąsiedzkie”, w rozmaitych odczytaniach odbijające fobie, lęki, uprzedzenia, oczekiwania

i iluzje Polaków i Rosjan. Grabowicz zajął się także literacką stroną poematu, poetyką i symboliką, a także studiami nad historią-pamięcią, dla których utwór jest wdzięcznym obiektem. Również wkład Ołesia Fedoruka pokazuje jak pasjonującym źródłem dla poznania kultury są dzieje wydania książki. Mamy nadzieję w następnym numerze pisma zamieścić dyskusję zainspirowaną tą edycją.